

7. Король, С. Я. Облік в управлінні основною діяльністю готелю [Текст]: автореф. дис. ... канд. екон. наук / С. Я. Король. — К.: КНТЕУ, 2003. — 23 с.
8. Кубаткина, Г. А. Совершенствование управленческого учета в гостиничном бизнесе [Текст]: автореф. дис. ... канд. экон. наук / Г. А. Кубаткина. — О., 2012. — 18 с.
9. Пелих, А. С. Экономико-математические методы и модели в управлении производством [Текст] / А. С. Пелих, Л. Л. Терехов, Л. А. Терехова. — Ростов н/Д: «Феникс», 2005. — 248 с.
10. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: \www/URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. — 21.07.2015.
11. Дуброва, Т. А. Статистические методы прогнозирования [Текст] / Т. А. Дубова. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. — 206 с.

ИССЛЕДОВАНИЕ ДОХОДНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ГОСТИНИЧНОГО ХОЗЯЙСТВА

Данная статья посвящена исследованию доходности предприятий гостиничного хозяйства на примере Харьковского региона. По результатам построена модель доходности по статистическим данным за период 2006–2013 г.г. Получен прогноз доходов гостиниц на 2014 г. по десезонуализированным данным за тот же период с возможным применением его в практике работы предприятий гостиничного хозяйства.

Ключевые слова: гостиничное хозяйство, доход, модель доходности, сезонность, прогноз.

*Писаревський Ілля Матвійович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму і готельного господарства, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова, Україна, e-mail: tourism@ksame.kharkov.ua.
Сегеда Ірина Василівна, старший викладач, кафедра туризму і готельного господарства, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова, Україна, e-mail: Segeda_IV@mail.ru.*

Писаревский Илья Матвеевич, доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой туризма и гостиничного хозяйства, Харьковский национальный университет городского хозяйства им. А. Н. Бекетова, Украина.

Сегеда Ирина Васильевна, старший преподаватель, кафедра туризма и гостиничного хозяйства, Харьковский национальный университет городского хозяйства им. А. Н. Бекетова, Украина.

*Pisarevskiy Ilya, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine, e-mail: tourism@ksame.kharkov.ua.
Segeda Irina, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine, e-mail: Segeda_IV@mail.ru*

УДК 621.311:658.15.012

DOI: 10.15587/2312-8372.2015.47506

Трофименко О. О.

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ПІДПРИЄМСТВ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Визначено для дослідження групу 1 та групу 2 регіонів відповідно до їх географічного положення та наявності транскордонної території. Досліджено особливості економічного розвитку визначених груп регіонів в умовах транскордонного співробітництва з врахуванням гравітаційної моделі. Визначено співвідношення підприємств альтернативної енергетики в досліджуваних групах регіонів. Проаналізовано індекси сталого розвитку, якості життя та інвестиційної привабливості в досліджуваних групах регіонів.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, сталий розвиток, підприємства, альтернативна енергетика.

1. Вступ

Сьогодні в умовах економічної кризи важливо посилювати конкурентні переваги підприємств, правильно визначити та посилити фактори, які на них впливають. Серед таких факторів, за припущенням автора статті, є енергетична безпека, яка визначається розвитком енергозбереження та впровадження альтернативних джерел енергії, та транскордонне співробітництво, що сприяє економічним зв'язкам і прискоренню впровадження відповідних технологій. Сьогодні Міжнародне енергетичне агентство визначає основні пріоритети енергетичної політики України: реалізація потенціалу України у сфері енергоефективності, розширення розробки та використання власних джерел енергії, модернізація системи енергопостачання, проведення регуляторних реформ,

поступове скасування субсидій, вдосконалення формування та реалізації політики, проведення реформування енергетичного сектору, і надає відповідні рекомендації щодо роботи в даних напрямках [1]. У свою чергу, посилення енергоефективності надасть можливість реалізувати сталий розвиток у країні. Це визначає актуальність обраної тематики дослідження.

2. Аналіз літературних даних та постановка проблеми

Дослідженням питань транскордонного співробітництва та сталого розвитку займалися вітчизняні та зарубіжні вчені: З. Макела [2], Р. Ратті [3], С. В. Войтко [4, 5], Н. А. Мікула [6], М. З. Згуровський [7], Г. О. Стагоха [8] та ін. Зазначимо, що загальні принципи транскордонного

співробітництва були введені у Мадридській конвенції [9]. Так, транскордонне співробітництво передбачає спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади, що знаходяться під юрисдикцією двох або декількох договірних сторін, а також укладання з цією метою будь-яких угод або досягнення домовленостей. У той же час, виходячи з потреби підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств та регіонів України, у т. ч. впровадження енергозберігаючих технологій та альтернативних джерел енергії, як невід'ємної складової процесу євроінтеграції, важливо розглянути розвиток регіонів в умовах транскордонного співробітництва, щоб визначити ефект від цього. Важливим ефектом є рівень сталого розвитку регіонів. Так, у міжнародну концепцію сталого розвитку покладено три основні компоненти: економічна, природоохоронна і соціальна.

3. Об'єкт, мета та задачі дослідження

Об'єкт дослідження — це процеси транскордонного співробітництва.

Мета — реалізація методичного підходу, який передбачає визначення особливостей розвитку підприємств альтернативної енергетики в конкретних регіонах, з врахуванням можливостей транскордонного співробітництва.

Для досягнення поставленої мети визначили наступні завдання:

- сформувати групи регіонів для дослідження за відповідним географічним розташуванням у контексті транскордонного співробітництва;
- визначити особливості розвитку обраних груп регіонів;
- сформувати відповідні висновки щодо транскордонного співробітництва підприємств альтернативної енергетики на засадах сталого розвитку.

4. Методи дослідження транскордонного співробітництва підприємств на засадах сталого розвитку

В роботі використано загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: спостереження — для аналізу економічного розвитку регіонів; структурно-логічного аналізу — для визначення та аналізу складових економічного розвитку регіонів; абстрагування і узагальнення — для розробки рекомендацій щодо розвитку підприємств альтернативної енергетики та регіонів в умовах трансграничного співробітництва на засадах сталого розвитку; порівняння — для співставлення показників сталого розвитку в різних областях; системного підходу — для визначення особливостей транскордонного співробітництва; статистичні методи — для формування динаміки досліджуваних показників; графічні методи — для графічного зображення досліджуваних показників в групах областей.

5. Виклад основного матеріалу дослідження із обґрунтуванням одержаних наукових результатів

Для дослідження особливостей економічного розвитку регіонів в умовах транскордонного співробітництва

обрали регіони, що межують з країнами-сусідами Європи, РФ та Білорусією. У цілому Україна межує по суходолу з сімома країнами: Польща, Білорусь, Російська Федерація, Румунія, Молдова, Угорщина, Словаччина. З Білоруссю межують Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська області, Закарпатська, з Румунією — Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька та Одеська області; з Угорщиною — Закарпатська область, з Молдовою — Чернівецька, Вінницька та Одеська області, з Румунією — Івано-Франківська, Чернівецька, та Одеська області; з Угорщиною — Закарпатська область; з Молдовою межують Чернівецька, Вінницька та Одеська області. Проте для дослідження автор статті визначився з п'ятьма областями, які межують з європейськими країнами-сусідами, та п'ятьма областями, які межують з Білорусією та Російською Федерацією.

Для дослідження розділили відповідні регіони на дві групи: Група 1: Чернівецька, Івано-Франківська, Львівська, Закарпатська, Волинська області; Група 2: Чернігівська, Рівненська, Житомирська, Київська, Сумська області. Хоча Волинська область межує з Польщею та Білорусією, відносимо її у Групу 1 з врахуванням соціально-економічних інтересів населення.

Географічне положення регіонів є одним з основних чинників, який обумовлює спеціалізацію регіонів, їх економічний розвиток та інвестиційну привабливість. У цьому контексті варто звернути увагу на гравітаційну модель в економіці. Гравітаційна модель стверджує, що обсяг торгівлі між країнами прямо пропорційно пов'язана з економічним потенціалом двох країн і обернено пропорційно з відстанню між ними. Також модель включає в дослідження ефект наявності спільного кордону, спільної мови, тривалості економічних відносин, участь у спільних економічних угрупованнях [10].

Відповідно до положень гравітаційної моделі географічна близькість країн є «двигуном» торгівлі, міграції робочої сили та міжнародного інвестування, у принципі, для будь-якої економічної взаємодії між окремими економічними одиницями. Це визначає рівень наблизеності до ринків збуту, до постачальників, до відповідного кадрового потенціалу. Розглядаючи дві обрані групи регіонів, беремо до уваги як економічні можливості, так і загрози, адже особливістю більшості прикордонних регіонів є те, що вони конкурують не лише з сусідніми регіонами, а й з сусідніми країнами, що має відповідні наслідки.

Розглянемо економічний розвиток обраних регіонів. Для цього використали показники: індекс сталого розвитку, якість життя та обсяг реалізованої продукції підприємствами обраних регіонів за 2014 р., кількість вітчизняних підприємств-виробників/постачальників послуг у сфері енергоефективності, енергозбереження, відновлювальної енергетики та альтернативних видів палива, індекс інвестиційної привабливості.

З рис. 1 видно, що найбільший обсяг реалізованої продукції підприємствами на саму 249267,5 млн грн у Київській області.

На другому місці Львівська область — 149546,7 млн грн. Дійсно, Київська та Львівська область належать до найбільших промислових центрів країни.

Важливою умовою зростання обсягів реалізованої продукції є впровадження у виробничо-комерційну діяльність ресурсозберігаючих технологій, в тому числі, енергозберігаючих та альтернативних джерел енергії.

А отже, збільшення кількості підприємств альтернативної енергетики є нагальною потребою. На рис. 2 представили співвідношення вітчизняних підприємств-виробників/постачальників послуг у сфері енергоефективності, енергозбереження, відновлювальної енергетики та альтернативних видів палива в регіонах групи 1 та групи 2.

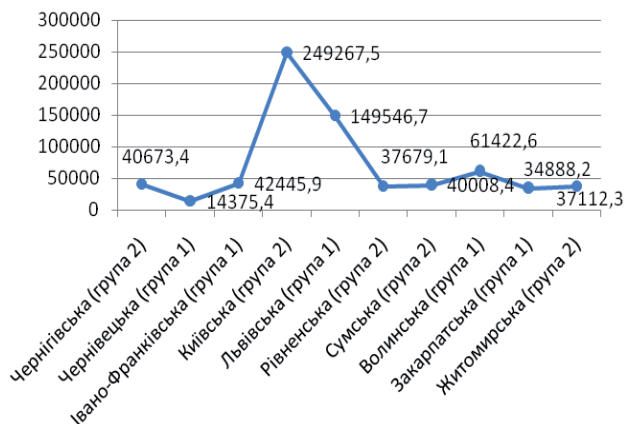

Рис. 1. Обсяг реалізованої продукції підприємств за регіонами у 2014 р. (на основі [11]): — обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за їх розмірами у 2014 році, млн грн

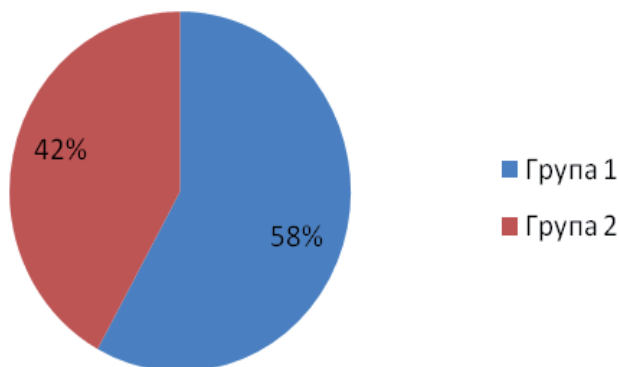

Рис. 2. Співвідношення вітчизняних підприємств-виробників/постачальників послуг у сфері енергоефективності, енергозбереження, відновлювальної енергетики та альтернативних видів палива за двома групами регіонів (представлено на основі [12])

Найбільш розвинена щодо сфери енергоефективності, енергозбереження, відновлюваної енергетики та альтернативних видів палива є 1-а група регіонів. Так, до першої групи відноситься 36 підприємств у сфері енергозбереження, а в 2-ій групі — 26 підприємств. Щодо першої групи, то найбільша кількість підприємств у Чернівецькій області. Компанія «Енергія природи» (Чернівецька обл.) функціонує з 2010 р. активно впроваджує альтернативні джерела енергії на території України, а саме, розробляє та консулює щодо необхідних проектних робіт, займається монтажем, установкою та обслуговуванням сонячних колекторів, теплових насосів, вітрогенераторів, сонячних батарей, твердопаливних котлів, світлодіодних ламп та ін.; виробнича фірма «КЛП» впроваджує технологію «Теплий дім» та ін.; ПАТ «Гравітон» функціонує в сфері фотоелектричних перетворювачів сонячної енергії в електричну (сонячні батареї) та ін. Львівська область спеціалізується у сфері альтернативного палива, зокрема, виробництва паливних пелетів, гранул: ПАТ «Агротех-сервіс», ТзОВ «Компанія

ВСМ», ТзОВ «Кора Жовква», ПП «Пілет», ТзОВ «ПК Транстрейд Україна». У Волинській області розвинена альтернативна енергетика, зокрема, видобуток торфу, виробництво торф'яних паливних гранул: ТзОВ «Старовижеське паливо-торф», ДП «Волиньторф», ТзОВ «Лігнум Енерджи», ТзОВ «Цунамі».

Щодо другої групи, то з 26 підприємств 17 в Рівненській області, які мають спеціалізацію в сфері альтернативних видів палива, автономні системи опалення: ТзОВ «Тандемсвіт», ПП «Торфвуд», ТзОВ «Дігертранс», ТзОВ «Укрекопаливо», ТзОВ «Фаворит» та ін. У сфері альтернативної енергетики в Житомирській області функціонує 7 підприємств: ТзОВ «Котлозавод Крігер», ТзОВ «Крігер Енергія», Асоціація «Сучасні енергетично-будівельні підприємства», Пелетенерго Україна, ТзОВ СП «АТЕМ-ФРАНК» та ін.

Проте слід зазначити, що автор статті не враховував окремо кількість підприємств у м. Києві — 30, беручи до уваги лише Київську область, адже багато підприємств мають юридичну адресу в м. Києві, і при цьому виробничі потужності можуть бути розташовані в різних регіонах України.

Сьогодні в Україні здійснюють дослідження сталого розвитку науковці та фахівці зі Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку [13]. Так, індекс сталого розвитку в середньому по регіонах групи 1 складає 1,04, а групи 2—0,97 (рис. 3). Варто зазначити, що в основі нової концепції сталого розвитку покладено такі основні компоненти: економічна, природоохоронна та соціальна.

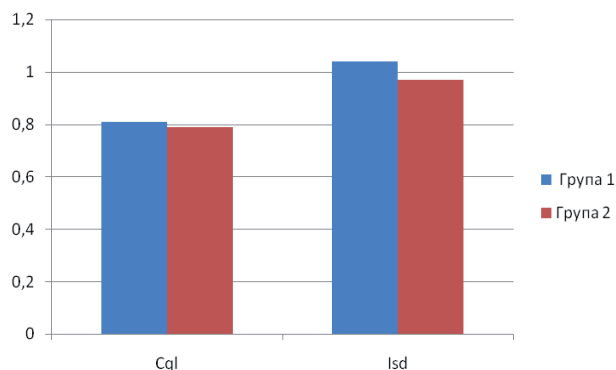

Рис. 3. Індекс сталого розвитку та якості життя в регіонах групи 1 та групи 2 (складено на основі [14])

Особливе значення в економічній компоненті набуває ресурсозбереження, у т. ч. енергозбереження. Це дійсно підтверджується тим, що у групі 1 більша кількість підприємств-виробників/постачальників послуг у сфері енергоефективності, енергозбереження, відновлювальної енергетики та альтернативних видів палива.

Важливим показником економічного розвитку, зростанню якого сприяє підвищення рівня транскордонного співробітництва за відповідних географічних умов підвищення рівня інвестиційної привабливості.

Базуючись на розрахунках індексу інвестиційної привабливості Інституту економічних досліджень та політичних консультацій представили графічно дані індекси в групах 1 та 2 (рис. 4, рис. 5).

Середній індекс інвестиційної привабливості за регіонами групи 1 та 2 становить відповідно 1,403 та 1,363, що підтверджує важливість подальшого співробітництва з країнами Європи.

Рис. 4. Індекс інвестиційної привабливості регіонів групи 1 (розроблено на основі [14])

Рис. 5. Індекс інвестиційної привабливості регіонів групи 2 (розроблено на основі [14])

6. Висновки

На основі проведеного дослідження автором зроблено наступні висновки.

На основі функціонування областей, які межують з іншими країнами, виділили групи областей, які межують з Білорусією та РФ та з європейськими країнами.

Визначили, в яких областях та які є підприємства, які працюють в сфері енергоефективності, енергозбереження, відновлюваної енергетики та альтернативних видів палива.

Визначили, що в групі 1 більше таких підприємств, вони розвиваються, що підходить під концепцію сталого розвитку. Згідно з концепцією сталого розвитку розглянули відповідні показники, а саме, індекс сталого розвитку, якість життя. В групі 1 вони вище ніж в групі 2, що підтверджує важливість розвитку енергозбереження.

Визначили індекси інвестиційної привабливості по першій та другій групах та виявили вищий рівень у першій групі.

Отже, можна стверджувати, що впровадження засад сталого розвитку сприяє підвищенню рівня інвестиційної привабливості регіонів України. Особливо важливо розвивати області, які мають кордони з іншими європейськими державами, що сприяє поглибленню міжнародної співпраці та посиленню конкурентних переваг.

Наукова новизна полягає у методичному підході до розрахунку можливостей трансграничного співробітництва для підприємств, сферою діяльністю яких є енергоефективність, енергозбереження, відновлювана енергетика та альтернативні види палива, що базується на обчисленні групових показників, які включають індекси сталого розвитку. Зазначений підхід можна реалізувати в подальших дослідженнях аналізуючи різні країни світу.

Література

- Україна. Огляд енергетичної політики 2012 [Електронний ресурс]. — France, Paris: OECD/IEA, 2012. — Режим доступу: [\www/URL: https://www.iaea.org/publications/freepublications/publication/UKR_Summaryplus.pdf](https://www.iaea.org/publications/freepublications/publication/UKR_Summaryplus.pdf)

- Макела, З. Проблеми активізації трансграничного співробітництва на польсько-українському прикордонні [Текст]: зб. наук. пр. / З. Макела, Р. Федан // Соц.-екоп. дослідж. в перехід. період. Регіон. політика: досвід Європ. Союзу та його адапт. до умов України. — 2003. — Вип. 5, Ч. 2. — С. 156–165.
- Remigio, R. Borders and Regions in a Changing Europe — a Theoretical Framework [Text] / R. Remigio // Regional Contact. — 1997. — № 12. — Р. 32–40.
- Караєва, Н. В. Ризик-менеджмент сталого розвитку енергетики: інформаційна підтримка прийняття рішень [Текст]: навч. посібн. / Н. В. Караєва, С. В. Войтко, Л. В. Сорокіна. — К.: Альфа Реклама, 2013. — 308 с.
- Войтко, С. В. Країни групи G20 та TOP-20 за рівнем економіки у координатах сталого розвитку [Текст] / С. В. Войтко // Економічний вісник НТУУ «КПІ». — 2014. — № 11. — С. 54–61.
- Мікула, Н. А. Трансграничне співробітництво [Текст]: посібник / Н. А. Мікула, В. В. Толкованов. — К.: «Крамар», 2011. — 259 с.
- Згуровський, М. З. Аналіз сталого розвитку: глобальний і регіональний контексти [Текст]. Ч. 2. Україна в індикаторах сталого розвитку (2011–2012) / наук. кер. проекту М. З. Згуровський; Міжнар. рада з науки (ICSU) та ін. — К.: НТУУ «КПІ», 2012. — 232 с.
- Статюха, Г. О. Оцінювання екологічної сталості регіонів України на основі даних 2005–2007 років [Текст] / Г. О. Статюха, І. М. Джигирей, І. А. Тищенко // Східно-Європейський журнал передових технологій. — 2009. — № 3/6(39). — С. 20–25.
- Європейська рамкова конвенція про трансграничне співробітництво між територіальними об'єднаннями або властями [Текст]: Конвенція Ради Європи від 21.05.1980 (м. Мадрид). — 35 с.
- Насадюк, І. Б. Гравітаційна модель міжнародних економічних відносин України [Текст] / І. Б. Насадюк // Вісник соціально-економічних досліджень. — 2012. — № 1(44). — С. 94–99.
- Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [\www/URL: http://www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)
- Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України (Держенергоефективності) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sae.gov.ua/>
- Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://wcd.org.ua/>
- Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів [Електронний ресурс] / Київський міжнародний інститут соціології у партнерстві, Інститут економічних досліджень та політичних консультацій України. — К., 2014. — Режим доступу: [\www/URL: http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/reiting_investiciynoyi_privablivosti_regioniv_.pdf](http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/reiting_investiciynoyi_privablivosti_regioniv_.pdf)

ТРАНСГРАНИЧНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО ПРЕДПРИЯТИЙ АЛЬТЕРНАТИВНОЙ ЭНЕРГЕТИКИ НА ПРИНЦИПАХ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Определены для исследования группа 1 и группа 2 регионов в соответствии с их географическим положением и наличием трансграничной территории. Исследованы особенности экономического развития определенных групп регионов в условиях трансграничного сотрудничества с учетом гравитационной модели. Определено соотношение предприятий альтернативной энергетики в исследуемых группах регионов. Проанализированы индексы устойчивого развития, качества жизни и инвестиционной привлекательности в исследуемых группах регионов.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, устойчивое развитие, предприятия, альтернативная энергетика.

Трофименко Елена Олексіївна, кандидат економічних наук, кафедра економіки підприємства, ПВНЗ «Міжнародний університет фінансів», Київ, Україна, e-mail: helen3115@gmail.com.

Трофименко Елена Алексеевна, кандидат экономических наук, кафедра экономики предприятия, ЧВУЗ «Международный университет финансов», Киев, Украина.

Trofymenko Olena, International University of Finance, Kyiv, Ukraine, e-mail: helen3115@gmail.com